

ND 30.01.2013

DR. THEO BOER • universitair docent ethiek aan de Protestantse Theologische Universiteit te Groningen nd.nl/opinie

ERFOPVOLGING IS WELDADIG SYMBOOL

... Dat prins Willem-Alexander macht krijgt door erfopvolging is een weldadig signaal dat niet alles in deze moderne tijd maakbaar is.

Als op 30 april koningin Beatrix afstand doet van de troon, is er niemand die zich serieuus afvraagt wie haar opvolger zal zijn. Sinds 1967 weten drie generaties Nederlanders niet beter dan dat Willem-Alexander straks onze koning zal zijn.

Maar je kunt ook een knop omzetten en je afvragen: waarom zou zo'n blonde, wat stevige jongeman, die niet intelligent is dan vele anderen, in de komende dertig jaar ons staathoofd zijn? Van welke partij is hij? Welke debatten heeft hij gewonnen? En waarom zou dat geblondeerde Argentijnse meisje, dat toch al zo is gezegend met schoonheid en succes, zich ook nog koningin mogen noemen? En wat hebben die drie prinsesjes uit Wassenaar eigenlijk voor op hun klasgenootjes of op elk ander willekeurige kind in IJburg of Hoensbroek? Natuurlijk kun je zeggen: 'Vlak de zwaarte van het koningschap niet uit. Het is eerder een plicht dan een voorrecht. Al die werkuren, die camera's, die roddelbladen.' Zeker, zwaar dus, maar

om eerlijk te zijn, denk ik dat heel wat Nederlanders met zware plichten graag met de koninklijke familie zouden willen ruilen. Mantelzorgers die twintig jaar lang dag en nacht zorgen voor hun partner met een chronische ziekte; zelfstandige ondernemers die hun vrije zondag nodig hebben om de administratie op orde te krijgen; gezinnen die elke cent moeten omdraaien. Koning zijn, heus, het is ook een voorrecht.

sprookjes

Waarom dus die erfopvolging? Aan het meest oppervlakkige antwoord ga ik hier maar even voorbij: dat mensen in sprookjes willen geloven. De monarchie staat inderdaad garant voor fabuluze bruiloften, dramatische uitavarten, gifter en glamour met koetsen en rode jolpers. Maar de monarchie gaat ook over macht, recht en nationale identiteit. Dat soort loodzware zaken aan Assepoester of Repelsteeltje toevertrouwen geeft geen pas, sterker nog: Het is dom en riskant. Weg ermee, kénzen dat staathoofd.

Tenzij? Tenzij de monarch staat voor meer. Voor iets wat niet van maar voor ons uitgaat. Bij religieuze mensen hoeft je voor zo'n besef niet diep te graven. Zij accepteren hun leven (met zijn ups en

downs) als aan hen gegeven, niet door hen gemaakt. Zij zijn groot geworden met het vertrouwen dat er iemand is die hen geschapen heeft, voor hen zorgt en hen zal oordelen. Dat is God. Over Hem stemmen we niet, we vertrouwen ons aan Hem toe. In het verlengde daarvan is voor veel gelovige mensen de monarch een aardse afschaduwing van die hemelse combinatie van macht en goedheid. Feilbaar, dat wel, reden waarom hij bekritiseerd en gecorrigeerd moet kunnen worden. Maar zij weten ook dat het begrip 'macht' zijn legitimatie niet vindt in de wil van vijftig procent plus één, maar in de liefde en het recht die voor hen uitgaan.

weldadig

Van dat primaat van liefde en recht, van het 'gegeven leven', is de erfopvolging een krachtig symbool. Zij staat in een weldadige spanningsverhouding tot de postmoderne opvatting dat mensen hun eigen bestaan organiseren. Die eigen organisatie (de democratie) is, hoe noodzakelijk ook, niet meer dan instrumenteel. Liefde en recht vormen de echte, achterliggende legitimatie van macht.

In Nederland wordt het staathoofd niet gekroond. Hoewel zij plaatsvindt in

een kerk is de inhuldiging een seculiere plechtigheid. Toch verwachten veel mensen, gelovig én seculier, dat er bij de inhuldiging van Willem-Alexander straks iets bijzonders gebeurt. Iets wat vergelijkbaar is met het bekleeden van een ambt in de kerk. Het ambt staat ook daar symbool voor iets hogers: voor een waardigheid die op ons neerdaalt en niet van ons uitgaat. Voor een bijzonder gezag, een door God beschermde waardigheid.

geen vereiste

De vraag of de postmoderne, seculiere samenleving de monarchie nog lang zal dragen, is hiermee gelukkig nog niet beantwoord. Godsdienstigheid is geen absolute vereiste voor het besef dat macht een dimensie heeft die mensen transcendeert. De postmoderne filosoof Luc Ferry heeft een vergelijkbaar besef beschreven in niet-godsdienstige termen. Ook in de 21e eeuw kan het weldadig zijn om over een symbool te beschikken dat weerwerk biedt aan een doorgeslagen en ongegrond maakbaarheidsdenken. Daarbij zal het zeker helpen als de nieuwe monarch bij de concrete uitoefening van zijn ambt ook inderdaad het besef van gedragen-zijn zal kunnen belichamen. <